

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3248/2017. (X. 10.) AB VÉGZÉSE

alkotmányjogi panasz visszautasításáról

Az Alkotmánybíróság tanácsa alkotmányjogi panasz tárgyában meghozta a következő

v é g z é s t:

Az Alkotmánybíróság a Kúria Pfv.III.20.004/2016/5. számú ítélete alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panaszt visszautasítja.

I n d o k o l á s

- [1] 1. Az indítványozó jogi képviselője, dr. Dobos István ügyvéd (1026 Budapest, Szilágyi Erzsébet fasor 43/A.) útján alkotmányjogi panaszt terjesztett elő a Kúria Pfv.III.20.004/2016/5. számú ítélete alaptörvény-ellenességének megállapítása és megsemmisítése iránt. Az indítványozó állítása szerint a Kúria megsemmisíteni kért ítélete sérti az Alaptörvény XXIV. cikk (1) bekezdésében meghatározott tisztességes hatósági eljáráshoz, valamint az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésében rögzített tisztességes bírósági eljáráshoz fűződő alapjogát.
- [2] 1.1. Az indítványozó férjénél – daganatos megbetegedésre utaló tünetek miatt – kivizsgálás indult előbb a fővárosi Szent László Kórházban, majd 2007. január 22-től a budapesti Szent Margit Kórházban (a továbbiakban: alperes kórház). Az elvégzett ultrahang vizsgálat daganat jelenlétét mutatta a végbél elülső falán, így halaszthatatlan műtéti beavatkozásra volt szükség. Az indítványozó – számos alapbetegséggel terhelt – férje 2007. április 1-jén bekerült az alperes kórházba, ahol a műtéti beavatkozásokat követően az átmenetinek tűnő javulás ellenére 2007. április 20-án elhunyt.
- [3] 1.2. A történet hatására az indítványozó kártérítés iránti keresetet nyújtott be a Budai Központi Kerületi Bíróságon (a továbbiakban: BKKB). Az indítványozó keresetlevelében 8 000 000 forint nem vagyoni kártérítés és ennek 2007. április 20. napjától a kifizetés napjáig járó, a Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény 301. §-a szerinti késedelmi kamata megfizetésére, valamint a perköltség viselésére kérte kötelezni az alperes kórházat. Az indítványozó állítása szerint az alperes kórház működési engedély nélkül, a szakmai szabályok megszegésével végezte az operációt. Az egészségügyi ellátórendszer fejlesztéséről szóló 2006. évi CXXXII. törvény 4. § (3) bekezdése alapján kiadott 5962-1/2007-1000 MIN számú egészségügyi miniszteri határozat (a továbbiakban: miniszteri határozat) alapján – az indítványozó szerint – az alperes kórházban csupán a 2007. március 30-án felvett betegek ellátása volt befejezhető, a később felvettek ellátására már nem rendelkezett működési engedéllyel. Az indítványozó szerint a műtét nem volt abszolút indikációjú, ezért az alperes kórház megszegte tájékoztatási kötelezettségét, amikor nem ismertette az egyéb kezelési lehetőségeket. Az indítványozó kifogásolta férje kórtermi elhelyezését, továbbá a dokumentációs kötelezettség megszegését.
- [4] Az alperes kórház ellenkérelmében a kereset elutasítását kérte, vitatta annak jogalapját és összecszerúságát. Meglátása szerint a műtéti beavatkozások a szakmai protokollnak megfelelően történtek, a műtét – a súlyos daganatos megbetegedést közvetlenül megelőző állapot miatt – abszolút indikációjú volt. Az alperes kórház szerint a 2007. március 31-én felvett betegek vonatkozásában még ellátási kötelezettségük volt, az operáció elvégzéséhez szükséges személyi és tárgyi feltételekkel egyaránt rendelkeztek, az indítványozó férje felé irányuló részletes és egyéniesített tájékoztatási kötelezettségüknek eleget tettek. Dokumentációs kötelezettségének megszegését az alperes kórház nem vitatta, az Egészségbiztosítási Felügyelet ezért szabta ki vele szemben az 1 000 000 forintos bírságot.
- [5] A BKKB 1.P.21525/2011/101. számon 2015. május 4-én meghozott ítéletével az indítványozó kereseti kérelmét elutasította. Az ítélet szerint az alperes kórház a 2007. április 1-jéig felvett betegek vonatkozásában ellátási kötelezettséggel rendelkezett, a műtéti beavatkozások és utókezelések feltételei fennálltak. A BKKB szerint éppen azért került sor az indítványozó férjének 2007. március 31-i felvételére, hogy az operáció elvégezhető legyen, a jogszabályi változások ugyanis megszüntették a beteg-ellátás közfinanszírozási jellegét. Az indítványozó és férje – a sebész orvostól kapott előzetes tájékoztatás alapján – tisztában voltak e jogszabályi változással és be-

leegyeztek abba, hogy a betegfelvételle 2007. március 31-én kerüljön sor, de a kórházi ágy tényleges elfoglalására csupán 2007. április 1-jén. Az igazságügyi orvosszakértők bevonásával zajló eljárás során megállapítást nyert, hogy a műtéti beavatkozások és utókezelések a szakmai szabályok betartásával zajlottak, az alperes kórház nem terheli felelősség az indítványozó férje halálának ügyében. Az eljárás során kirendelt igazságügyi pszichiáter szakértő megállapította, hogy az indítványozó közepes depressziós epizódban szenved, mely állapot azonban – megfelelő kezelés mellett – javítható. A BKKB úgy ítélte meg, az indítványozó férje elvesztése okán keletkezett kárát (közepes depressziós állapot kialakulása) ugyan bizonyította, de az alperes kórház jogellenes felróható magatartása és a kár közötti ok-okozati összefüggést nem sikerült alátámasztania, így kereseti kérelmét elutasította.

- [6] 1.3. Az elsőfokú bíróság döntésével szemben benyújtott fellebbezésében az indítványozó továbbra is fenntartotta kereseti állításait. Az alperes kórház ellenkérelmében az ítélet helybenhagyását kérte. A Fővárosi Törvényszék 2015. szeptember 16-án meghozott 73.Pf.635.253/2015/5-I. számú ítéletében a fellebbezésnek részben helyt adott. A másodfokú bíróság szerint a BKKB helyesen jutott arra a következtetésre, hogy az alperes kórház a műtéti beavatkozást elvégezhette, továbbá arra, hogy az operáció a szakmai protokoll betartásával történt.
- [7] A törvényszék álláspontja a tájékoztatási kötelezettség megfelelő teljesítése kapcsán azonban eltért az elsőfokú bíróságétól. A másodfokú bíróság úgy ítélte meg, hogy az alperes kórház nem tudta bizonyítani, hogy az indítványozó férjét tájékoztatta volna arról, hogy esetében a műtét fokozott kockázattal jár. A törvényszék szerint az alperes kórház felelősségének jogalapja nem a műtét során bekövetkezett hiba, hanem az egészségügyről szóló 1997. évi CLIV. törvényben rögzített tájékoztatás elmaradása. A másodfokú bíróság ítéletében kifejtette, hogy az indítványozó teljes családban éléshez fűződő joga sérült, a nem vagyoni kár mértékének megállapításakor ugyanakkor figyelembe vette, hogy az indítványozó pszichiátriai betegsége nem tekinthető véglegesnek és férje 74 évesen, számos alapbetegséggel terheltén hunyt el. A Fővárosi Törvényszék – az elsőfokú döntést részben megváltoztató – ítéletében 2 500 000 forint és ennek 2007. április 20-tól járó törvényes mértékű késedelmi kamata megfizetésére kötelezte az alperes kórházat, melynek eredményeképp az indítványozó 31%-ban, míg az alperes kórház 69%-ban lett pernyertes.
- [8] 1.4. A másodfokú bíróság ítéletével szemben az indítványozó felülvizsgálati kérelmet nyújtott be, melyben a nem vagyoni kártérítés felemelését kérte. A Kúria Pfv.III.20.004/2016/5. számú, 2016. szeptember 28-án meghozott ítéletével a jogerős ítélet felülvizsgálattal támadott részét hatályában fenntartotta. A Kúria szerint jelentősége – szubjektív szempontból – annak volt, hogy a műtéti beavatkozásról való döntést megelőzően a betegnek milyen orvosi tényekről kellett tudnia, a tájékoztatási kötelezettség vonatkozásában pedig a másodfokú bíróság ítélete megállapította az alperes kórház kárfelelősségét.
- [9] 2. A Kúria Pfv.III.20.004/2016/5. számú ítéletével szemben az indítványozó 2017. február 8-án alkotmányjogi panaszt terjesztett elő postai úton. Állítása szerint a megsemmisíteni kért ítélet sérti az Alaptörvény XXIV. cikk (1) bekezdésében meghatározott tisztességes hatósági eljáráshoz, valamint az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésében szabályozott tisztességes bírósági eljáráshoz fűződő alapjogát. Panaszában az indítványozó a két alaptörvényi rendelkezésre való hivatkozás mellett – idézés nélkül – utalt az Emberi Jogok Európai Egyezményének 6. cikkére, valamint a Polgári és Politikai Jogok Nemzetközi Egyezségokmányára mint a tisztességes eljáráshoz való jog két megjelenési helyére. Az indítványozó említést tett a tisztességes eljárási minőséget megfogalmazó, 6/1998. (III. 11.) AB határozatban kialakított alkotmánybírói gyakorlatról. Az indítványozó hivatkozott továbbá Magyarország Alaptörvényének Kommentárjára, mely a XXIV. cikkel összefüggésben kimondja, hogy a hatóság fogalmába minden jogalkalmazó szerv – a közigazgatási hatóság mellett a bíróság is – beletartozik. A tisztességes eljáráshoz való jog kapcsán hivatkozott a polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény (a továbbiakban: Pp.) 2. § (1) bekezdésére, a bíróságok indokolási kötelezettsége vonatkozásában a Pp. 221. § (1) bekezdésére. Az indítványozó – akárcsak fellebbezésében és felülvizsgálati kérelmében – sérelmezte, hogy az egészségügyi szolgáltatás ellátására irányuló megbízási szerződés – általa állított – semmisségét az eljáró bíróságok figyelmen kívül hagyták. Az indítványozó szerint az eljáró bíróságok részrehajlóan, az alperes kórház számára kedvező módon értékelték a bizonyítékokat és okiratellenesen nem vették figyelembe a miniszteri rendeletet. Álláspontja szerint a fentiek okán a bíróságok nem csupán a tisztességes hatósági és bírósági eljáráshoz fűződő alapjogát, hanem az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdésében meghatározott jogállamiság követelményét is megsértették.

- [10] 2.1. Az Alkotmánybíróság főtítkára 2017. március 2-án kelt levelével hiánypótlásra szólította fel az indítványozót beadványa alapjogi érvelést nélkülöző volta miatt. Az Alkotmánybírósághoz 2017. április 11-én beérkezett panasz-kiegészítésében az indítványozó továbbra is fenntartotta az eredeti beadványában leírtakat. Hivatkozásai megegyeztek az elsőként postára adott panasz-beadványában foglaltakkal [Alaptörvény XXIV. cikk (1) bekezdés, XXVIII. cikk (1) bekezdés, Pp. 2. § (1) bekezdés, 221. § (1) bekezdés, Alaptörvény Kommentárja].
- [11] Az indítvány-kiegészítés a korábbi beadványban állított alapjog-sérelem mellett az eljárás – bíróságok részéről történt – méltánytalan elhúzását is említette, alapjogi érvelést azonban az észszerű határidőn belüli elbírálás vonatkozásában sem tartalmazott.
- [12] 2.2. Az Alkotmánybíróság eljárása során elsőként a benyújtott alkotmányjogi panasz tartalmi és formai követelményeknek való megfelelését vizsgálja, melyet az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) rögzít. Az Alkotmánybíróság – az Ügyrendjében meghatározottak szerint – tanácsban eljárva dönt az alkotmányjogi panasz befogadásáról [Abtv. 56. § (1) bekezdés]. A befogadhatóság törvény által meghatározott tartalmi feltételeit vizsgáló tanács döntését mérlegelési jogkörében hozza meg [Abtv. 56. § (2) bekezdés].
- [13] 2.3. Az alaptörvény-ellenes bírói döntéssel szemben az egyedi ügyben érintett személy vagy szervezet alkotmányjogi panasszal fordulhat az Alkotmánybírósághoz, ha az ügy érdemében hozott döntés vagy a bírósági eljárást befejező egyéb döntés sérti az indítványozó Alaptörvényben biztosított jogát és jogorvoslati lehetőségeit kimerítette vagy jogorvoslati lehetőség nincs számára biztosítva (Abtv. 27. §). Az indítványozó felperesként vett részt a bírósági eljárásban, így jogosult az alkotmányjogi panasz előterjesztésére, melyet határidőben postára adott. Az indítványozó megjelölte az alaptörvény-ellenesnek tartott bírói döntést [Abtv. 52. § (1b) bekezdés c) pont] és kérte annak megsemmisítését [Abtv. (1b) bekezdés f) pont]. Az indítványozó jogorvoslati lehetőségeit kimerítette [Abtv. 27. § b) pont], továbbá megjelölte azt az alaptörvényi rendelkezést, mely az Alkotmánybíróság panasz elbírálására vonatkozó hatáskörét megállapítja [Abtv. 52. § (1b) bekezdés a) pont]. Az indítványozó kellő alapjogi érvelést nélkülöző beadványa az alábbiak miatt az Alkotmánybíróság általi érdemi vizsgálatra – és ezzel együtt a befogadásra – nem alkalmas.
- [14] 2.4. Az indítványozó alkotmányjogi panaszában az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdésében meghatározott jogállamiság követelményének megsértéseként értékelte, hogy az eljáró bíróságok „egy miniszteri rendelettel ellentétes gyakorlatot mondtak ki helyesként” és a megbízási szerződés semmisségének hivatalbóli észlelését megelőzve „Alaptörvényben foglalt jogot megsértve jártak el.” Az Alkotmánybíróság több korábbi határozatában rögzítette, hogy az Alaptörvény B) cikkének (1) bekezdésére – figyelemmel arra, hogy nem tekinthető alapvető jognak – alkotmányjogi panasz kizárólag egyedi esetekben alapítható (erről az Alkotmánybíróság főtítkára hiánypótlásra felhívó levelében már tájékoztatta az indítványozót). Ilyen kivételnek minősül a visszaható hatályú jogalkotásra és a felkészülési idő hiányára hivatkozva benyújtott alkotmányjogi panasz, mely alapján érdemi alkotmánybírósági vizsgálatra kerülhet sor {3033/2013. (II. 12.) AB végzés, Indokolás [7]; 3115/2016. (VI. 21.) AB határozat, Indokolás [30]}. A valamely államcél vagy egyéb alaptörvényi rendelkezés megsértésének megállapítására irányuló, nem Alaptörvényben biztosított jog sérelmét állító indítványi elemek alkotmányjogi panasz keretében történő elbírálása – az Alkotmánybíróság gyakorlata szerint – nem lehetséges {3121/2015. (VII. 9.) AB határozat, Indokolás [89]}.
- [15] 2.5. Az indítványozó panasz-kiegészítésében említett észszerű határidőn belüli elbírálás követelményéhez fűződő alapjog megsértése alkotmányjogi panasz alapját képezheti ugyan, de az ilyen beadványok befogadására kizárólag abban az esetben kerülhet sor, ha az eljárás elhúzódása kihatott „[a]z ügyben hozott bírói döntés érdemére” {2/2017. (II. 10.) AB határozat, Indokolás [54]}. Az indítványozó nem adta alkotmányos érvekkel alátámasztott indokát, hogy az állítása szerint „méltánytalanul elhúzott” bírósági eljárás mennyiben befolyásolta a bírói döntést, így érdemi vizsgálatra ezen Alaptörvényben biztosított jog vonatkozásában sem kerülhetett sor.
- [16] 2.6. Az indítványozó alkotmányjogi panaszában és annak kiegészítésében egyaránt hivatkozott az Alaptörvény XXIV. cikk (1) bekezdésében rögzített tisztességes hatósági eljáráshoz fűződő alapjoga sérelmére. Az indítványozó az Alaptörvény XXIV. cikk (1) bekezdéséhez fűzött kommentárra utalva kifejtette, a hatóság fogalmába tágabb értelemben minden jogalkalmazó szerv, így a közigazgatási szervek mellett a bíróságok is beletartoznak. A hivatkozott kommentár azonban azt is megemlíti – ahogyan ezt az indítványozó beadványában is idézi –,

hogy a bíróságokra elsősorban az Alaptörvény XXVIII. cikkében biztosított *fair* eljárás elve vonatkozik. Az Alkotmánybíróság gyakorlata szerint az Alaptörvény XXIV. cikk (1) bekezdése a közigazgatási hatósági eljárások tisztességes lefolytatásának alapjogát határozza meg {3010/2015. (I. 12.) AB végzés, Indokolás [13]}. A testület korábbi döntésében kimondta: „A közigazgatási határozat bírósági felülvizsgálata során hozott ítélet miatti panaszban a XXIV. cikkre akkor lehet hivatkozni, ha a panaszos azt kifogásolja, hogy a bíróság nem vagy nem megfelelően értékelte a tisztességes közigazgatási hatósági eljáráshoz való joga megsértése miatt előterjesztett keresetét” {3081/2016. (IV. 18.) AB végzés, Indokolás [8]}. Jelen ügyben nem került sor sem közigazgatási hatósági döntés meghozatalára, sem annak bírósági felülvizgálata, így a tisztességes eljárással összefüggésben alkotmányjogi panasz kizárólag az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésére hivatkozással alapítható.

- [17] 2.7. Az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésében meghatározott tisztességes bírósági eljáráshoz fűződő alapjoggal kapcsolatban az indítványozó helyesen hivatkozott azon alkotmánybírósági megállapításra, hogy az eljárás tisztességessége olyan minőség, mely esetről esetre, a konkrét ügy körülményeinek figyelembe vételével ítéltető meg. A tisztességes bírósági eljárásnak léteznek azonban részjogosítványai. Polgári perek esetében ilyen követelmény a bírósághoz fordulás joga, a tárgyalás igazságossága és nyilvánossága, a bíróság döntésének nyilvános kihirdetése, a törvény által létrehozott bíróság független és pártatlan eljárása, a perek – fentebb már említett – észszerű időn belül való befejezése, valamint a mind a büntető, mind a polgári ügyekben elismert fegyverek egyenlőségének elve {3007/2017. (II. 1.) AB végzés, Indokolás [12]}. A tisztességes eljárás joga nem hatalmazhatja fel az Alkotmánybíróságot arra, hogy „szuperbírósági szerepben”, fellebbviteli fórumként járjon el, az indítványozó alkotmányjogi panaszja ugyanis lényegében a bírósági ítélet felülbírálatára irányul {3063/2017. (III. 31.) AB határozat, Indokolás [44]}. Az Alkotmánybíróság szerint az indítványozó egyetlen általa hivatkozott alaptörvényi rendelkezés vonatkozásában sem adta megfelelő, az érdemi vizsgálat lefolytatására alkalmas indokolását alapjogai sérelmének. Beadványában a részleges pervesztességét megállapító (és helyben hagyó) bírósági ítéletek felülmérlegelését kérte, holott erre az Alkotmánybíróság hatáskörrel nem rendelkezik. A bírósági döntéseket a testület kizárólag alkotmányossági szempontból vizsgálhatja, a jogértelmezés, a bizonyítékok mérlegelésének kérdése egyaránt a rendes bíróságok feladata, az Alkotmánybíróság csupán „[a]z értelmezési tartomány alkotmányos kereteit jelölheti ki” {3325/2012. (XI. 12.) AB végzés, Indokolás [14]}. Ugyanez a megállapítás vonatkozik a bíróságok indokolási kötelezettségére, abból ugyanis „[n]em következik a felek által felhozott minden észrevétel egyenként való megcáfolási kötelezettsége, különösen nem az indítványozó szubjektív elvárásait kielégítő mélységű érvrendszer bemutatása” {30/2014. (IX. 30.) AB határozat, Indokolás [89]}.

- [18] 3. Az Abtv. 29. §-a alapján az alkotmányjogi panasz befogadására a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség, vagy alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdés esetén kerülhet sor. Az indítványozó panasz-beadványa egyik törvényi kritériumnak sem felelt meg, így azt az Alkotmánybíróság az Abtv. 56. § (3) bekezdésében foglaltak figyelembe vételével az Ügyrend 30. § (2) bekezdés a) pontja és – a jogállamiságot kimondó alaptörvényi rendelkezés vonatkozásában – h) pontja alapján visszautasította.

Budapest, 2017. október 3.

Dr. Czine Ágnes s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró

Dr. Balsai István s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Horváth Attila s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Juhász Imre s. k.,
előadó alkotmánybíró

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: IV/602/2017.

